

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2025/50

Karar Sayısı : 2025/47

Karar Tarihi : 6/3/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 20. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun;

A. 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 65. maddesiyle değiştirilen 134. maddesinin,

B. 135. maddesinin,

Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kınama cezası verilmesine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu;

1. 134. maddesi şöyledir:

“Disiplin Cezalarının uygulanacağı haller:

Madde 134 – (Değişik: 2/5/2001 - 4667/65 md.) Avukatlık onuruna, düzen ve gelenekleri ile meslek kurallarına uymayan eylem ve davranışlarda bulunanlarla, mesleki çalışmada görevlerini yapmayan veya görevinin gerektirdiği dürüstlüğe uygun şekilde davranmayanlar hakkında bu Kanunda yazılı disiplin cezaları uygulanır.”

2. 135. maddesi şöyledir:

“Disiplin cezaları:

Madde 135 – Disiplin cezaları şunlardır:

1. (Değişik: 22/1/1986 - 3256/23 md.) Uyarma; avukatın mesleğinin icrasında daha dikkatli davranması gerektiğinin kendisine bildirilmesidir.

2. Kınama; mesleğinde ve davranışında kusurlu sayıldığı için avukata bildirilmesidir.

3. (Değişik: 22/1/1986 - 3256/23 md.) Onbin liradan yüzellibin liraya kadar para cezası.

4. (Değişik: 2/5/2001 - 4667/66 md.) İsten çıkarma, avukatın veya avukatlık ortaklığının üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere meslekî faaliyetlerinin yasaklanmasıdır.

5. Meslekten çıkarma; avukatlık ruhsatnamesinin geri alınarak avukatın adının baro levhasından silinmesi ve avukatlık unvanının kaldırılmasıdır. (Ek cümle: 2/5/2001 - 4667/66 md.) Avukatlık ortaklığı için de baro avukatlık ortaklığı sicilinden silinmesidir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İltüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTES, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 6/3/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Fatih TORUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kurallarda disiplin uygulamalarıyla ilgili olarak herhangi bir ilkenin belirlenmediği, hangi disiplin fiillerine ne tür cezaların uygulanacağını düzenlenmediği, idareye anılan cezaların uygulanması konusunda sınırsız bir takdir yetkisinin tanındığı, bu itibarla aynı fiil nedeniyle en hafif cezanın uygulanabileceği gibi en ağır cezanın da uygulanmasının mümkün olduğu, bu hâliyle disiplin suç ve cezaları konusunda kanunî güvencenin sağlanmadığı, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuki yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanınmadığı, bu itibarla suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 1136 sayılı Kanun'un itiraz konusu 134. maddesinde avukatlık onuruna, düzen ve gelenekleri ile meslek kurallarına uymayan eylem ve davranışlarda bulunanlarla mesleki çalışmada görevlerini yapmayan veya görevinin gerektirdiği dürüstlüğe uygun şekilde davranmayanlar hakkında bu Kanun'da yazılı disiplin cezalarının uygulanacağı düzenlenmiştir.

5. Kanun'un itiraz konusu 135. maddesinde ise avukatlar hakkında uygulanacak disiplin cezalarının uyarma, kınama, on bin liradan yüz elli bin liraya kadar para cezası, işten çıkarma ve meslekten çıkarma (avukatlık ortaklığı için baro avukatlık ortaklığı sicilinden silinme) olduğu hükme bağlanmış olup bunların tanımlarına yer verilmiştir.

6. Anayasa Mahkemesi 22/9/2021 tarihli ve E.2021/16, K.2021/62 sayılı kararında 25/1/1956 tarihli ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu'nun eczacı odaları haysiyet divanının görev ve yetkilerini düzenleyen 30. maddesinin meslek mensupları hakkında disiplin cezası verme yetkisini düzenleyen kısmını incelemiş ve söz konusu kısmı, eczacı odaları haysiyet divanının meslek mensupları hakkında disiplin cezası uygulama yetkisini kullanmaları sırasında bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

7. Anılan kararda ilk olarak 30. maddenin söz konusu kısmında eczacılar hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları sayılmakla birlikte anılan maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde sayılan hâllerde hangi disiplin cezasının uygulanacağına ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı tespit edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 17).

8. Bu kapsamda anılan kısımda eczacılar hakkında disiplin cezası uygulanabilecek hâller sayılmakla ve disiplin cezaları da gösterilmekle birlikte maddede sayılan disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulmadığı, bu çerçevede disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda fiil ve hareketin niteliğine göre disiplin cezalarının verilebileceği öngörülmekle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlamadığı belirtilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 18).

9. Öte yandan disiplin cezasının belirlenmesi konusunda haysiyet divanına sınırsız bir takdir yetkisinin tanındığı, bu bağlamda haysiyet divanına, disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda ilgili kısımda yer alan disiplin cezalarından istediğini uygulayabilme imkânının tanındığı, haysiyet divanının bu yaptırımı uygularken anılan Kanun'da öngörülen sırayı gözetme zorunluluğuna da tabi tutulmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 19).

10. Söz konusu kararda Anayasa Mahkemesi; haysiyet divanına tanınan yetkinin somut olayın özelliklerine, eylemin ağırlığına, oluşan zararın büyüklüğüne göre kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılmasını sağlamanın yanında işlenen disiplinsizlik eylemi ile tayin edilen disiplin cezası arasında adil bir dengenin gözetilmesini temin edecek gerekli ve yeterli mekanizmaların kurulmadığı, verilecek disiplin cezaları bakımından keyfi yorum ve uygulamalara karşı hukuki güvencenin sağlanmadığı sonucuna varmıştır (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 20).

11. Anayasa Mahkemesi bu yaklaşımını 27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu, 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tazına ve Göreceği İşlere Dair Kanun ile 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun benzer düzenlemeler içeren hükümlerini incelediği kararlarında da sürdürmüştür (AYM, E.2023/53, K.2023/49, 22/03/2023, §§ 4-12; E.2023/18, K.2023/57, 22/03/2023, §§ 4-12; E.2024/185, K.2024/178, 05/11/2024, §§ 4-11).

12. İtiraz konusu kurallar bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararlarından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 13. ve 38. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

14. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

15. 1136 sayılı Kanun'un 134. ve 135. maddelerinin iptalleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun;

A. 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 65. maddesiyle değiştirilen 134. maddesinin,

B. 135. maddesinin,

Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE 6/3/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI